

УДК 378.81'243

Гончарова О.А.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день домінуючою стратегією викладання іноземної мови у дошкільних навчальних закладах є розвиток кожної дитини як особистості, її залучення до культури іншого народу. Останнім часом в педагогіці відбувається перебудова практики та методів роботи з дітьми дошкільного віку. На перший план виступає підтримка інтересу дитини до навчання взагалі та вивчення іноземної мови зокрема, оскільки в дитинстві схильність до вивчення мов набагато більша. Особливого значення ця проблема набуває на сучасному етапі розвитку національної освіти, коли відбувається впровадження нових парадигм не тільки дошкільної, але й загальної середньої, професійної, вищої освіти. Саме ця ситуація, яка склалася в Україні останнім часом, вимагає підготовки нової генерації вчителів іноземної

мови, здатних ефективно працювати з дошкільнятами, педагогів, які прагнуть допомогти дитині якомога швидше перебороти мовний бар'єр та намагаються прищепити любов до іноземної мови.

Актуальність даної статті полягає в необхідності детального вивчення структури готовності майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку. Незважаючи на те, що на сьогоднішній день у багатьох вищих навчальних закладах України декларується підготовка вчителя-професіонала в галузі іншомовної освіти, все ж таки існує суперечність між соціальним замовленням на вчителів іноземної мови, готових до роботи із дітьми дошкільного віку, і відсутністю наукового дослідження структури їх готовності до здійснення подібної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз наукових джерел свідчить про те, що в останні роки у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці активізувалися пошуки в галузі підготовки вчителів іноземної мови. Серед науковців, які займаються даною проблемою, слід виділити О.Бігич, І.Бім, Л.Калініну, Г.Китайгородську, С.Ніколаєву, Ю.Пасова, С.Роман та інших. Численні дослідження, присвячені галузі дошкільного навчання іноземної мови, здійснені П.Бех, Л. Біркун, С. Боднар, С.Будак, Н.Клевченко, В.Колечко, Н.Колтко, О.Першуковою, Т.Шкваріною. Доцільність та ефективність дошкільної англійської освіти дітей, її позитивний вплив на інтелектуальний розвиток особистості та підготовку дитини до школи довели зарубіжні науковці Дж.Голдернес, Ф.Гопкінс, Д. Лазер, Е.Джонсон, А.Майер, Д. Стрейндж, К.Хастінгз, П.Шиллер.

Формулювання цілей статті. Мета статті – теоретичний аналіз структурних компонентів готовності майбутнього вчителя до навчання іноземної мови дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі теоретичного дослідження було проаналізовано визначення поняття готовності до педагогічної діяльності, яке надається сучасними вченими. Отже, готовність до педагогічної діяльності трактується як своєрідний психічний стан особистості вчителя, що характеризується тверезою вірою у свої сили, оптимальним рівнем збудження, усвідомленням мотивації, прагненням досягти поставленої мети [1]; як фахова компетентність, яку характеризують сукупність взаємопов'язаних сутнісних орієнтацій, відповідних знань, вмінь та навичок, досвіду роботи, необхідних для здійснення успішної педагогічної діяльності в умовах особистісно зорієнтованого навчання і виховання учнів [2].

На нашу думку, на перший план виступають дві суттєві особливості підготовки майбутнього вчителя до роботи з дошкільнятами:

1. Явище готовності не є саме по собі вродженим, а формується та розвивається на основі досвіду особистості.

2. Стан готовності до навчання іноземної мови дошкільнят, як і сама ця діяльність, не можуть виникати та існувати поза освоєнням конкретної галузі матеріальної чи духовної культури людства. Знання у певній предметній сфері є основою, на якій розгортається та здійснюється педагогом його інноваційно-професійна діяльність.

Нами було уточнено структуру готовності майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку, компоненти якої виокремлювалися на основі узагальнення проаналізованого раніше визначення готовності до педагогічної діяльності. Отже, у структурі готовності студентів до майбутньої професії вчителя іноземної мови виділяємо такі компоненти.

Мотиваційний компонент передбачає інтерес майбутнього вчителя іноземної мови до педагогічної діяльності, усвідомлення зв'язку викладацької та дослідницької роботи, прагнення до самовираження, творчості, професійного росту, позитивне ставлення до наукової роботи. Розгляд особливостей мотиваційної сфери не може бути повним без використання провідного регулятора будь-якої діяльності – вектора „мотив-мета”. Будь-яке спілкування починається з мотиву та мети, тобто з того, чому та навіщо щось говориться, сприймається на слух, читається, пишеться. Мотив – це імпульс або намір, який примушує людину робити те чи інше або діяти певним чином. Використання цих факторів у педагогічній практиці вимагає ретельного вивчення їх природи, підходів до трактування самих понять, які залишаються предметом ретельного вивчення у психології і, на жаль, недостатньої уваги з боку педагогів.

В основі ціннісно-професійної орієнтації майбутнього вчителя лежать професійна етика, професійно-педагогічні ідеали, погляди, принципи, переконання та готовність діяти відповідно до них. Ціннісні орієнтації, відбиваючись у формулюванні цілей майбутньої педагогічної діяльності, сприяють самовдосконаленню та особистісному зростанню майбутнього вчителя іноземної мови.

Когнітивний компонент готовності майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку передбачає наявність знань щодо предмета і способів здійснення цієї діяльності, обізнаність щодо теоретико-методологічного забезпечення креативної спрямованості навчально-виховного процесу. Цей компонент покликаний забезпечити розвиток потенційних можливостей суб'єктів педагогічної діяльності. Підкреслюємо, що рівень розвитку когнітивного компоненту готовності майбутнього вчителя іноземної мови до інноваційної діяльності, на наш погляд, зумовлюють:

- знання сучасної педагогічної та психологічної теорії творчості;
- психологічні знання особливостей дошкільного віку;
- дидактичні знання щодо творчої організації навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти;
- знання особистісно орієнтованих технологій навчання та виховання;
- знання форм і методів стимулювання активності та зацікавленості майбутніх учнів;
- фахові знання щодо забезпечення креативної спрямованості іноземної мови як навчального предмета.

Забезпечення креативної спрямованості викладання іноземної мови передбачає ознайомлення вчителя з педагогічними концепціями, активно

впроваджуваними в сучасну освітню практику, особливо в сфері іншомовної освіти.

Операційно-діяльнісний компонент визначає готовність майбутнього вчителя іноземної мови безпосередньо здійснювати педагогічну діяльність, його здатність до пошуку нових, більш ефективних способів та засобів роботи з дітьми дошкільного віку, сформованість вмінь та навичок здійснення інноваційної діяльності, озброєність засобами, прийомами, технологіями викладання свого предмету, сформованість професійного мислення. Операційно-діяльнісний компонент готовності передбачає знання методів педагогічних досліджень і володіння методикою організації та проведення педагогічного експерименту, володіння прийомами пошуку професійно важливої наукової та навчальної інформації, її оброблення, інтерпретації та застосування.

Рефлексивний компонент передбачає здатність майбутнього вчителя аналізувати різні складові власної діяльності, готовність до аналітичного ставлення стосовно себе і своєї роботи, здатність до рефлексії власного досвіду, аналізу діяльності учнів та досвіду колег. Рефлексія – це спосіб організації ідеальної діяльності свідомості, процес розмірковування індивіда над тим, що відбувається у його власній свідомості, яка відтворює раціональну дійсність.

Кожен із цих компонентів готовності вчителя до роботи з дітьми дошкільного віку передбачає динаміку змін, а у своїй сукупності вони відображають зміст готовності студентів до здійснення професійної діяльності.

Вимоги часу і розпочата радикальна реформа системи освіти України вимагають створення належних умов оволодіння іноземною мовою. Це, насамперед, потребує наявності у дошкільних закладах освіти фахівців, здатних максимально ефективно працювати з дітьми. Така ситуація ще раз доводить, що назріла потреба у розробленні системи інформування вчителів про педагогічні нововведення та їх підготовки до практичного опанування новим досвідом. Зрозуміло, що така робота за обсягом та глибиною досить важка для одного вчителя. Отже, для вирішення цієї проблеми пропонуємо створювати інноваційні, проблемно-пошукові групи вчителів-фахівців. А логічним виходом із ситуації, що склалася, вважаємо створення належної системи підготовки студентів до роботи з дітьми дошкільного віку ще у стінах педагогічного ВНЗ, одним із завдань якого повинна стати підготовка майбутніх педагогів до планування своєї інформаційної та інноваційної діяльності, розвиток уміння самостійно накопичувати знання, формування творчого підходу до їх практичного використання.

Слід зауважити, що Т.Шкваріна [4, с.103] виділяє такі етапи визначення змісту підготовки вчителя іншомовної дошкільної освіти:

1. на основі встановлених закономірностей, змісту та технології навчання дошкільників іноземної мови у відповідності із сучасною парадигмою дошкільної освіти визначення змісту освітньо-кваліфікаційних вимог до професійної діяльності вчителя іншомовної дошкільної освіти;

2. з урахуванням освітньо-кваліфікаційних вимог визначити освітньо-професійну програму спеціалізованої підготовки вчителя, укладання варіантів додатків з розділів спеціалізації до навчальних планів підготовки вчителя, на основі яких проводиться спеціалізація підготовки таких фахівців;

3. укладання базових навчальних програм із навчальних дисциплін циклу спеціалізації та на їхній основі розробити робочі навчальні програми.

Раннє засвоєння іноземної мови дозволяє уникнути традиційних лінгвістичних проблем (наприклад, мовної інтерференції), що виникають в умовах шкільного навчання. Паралельне засвоєння двох мов відбувається за іншими принципами, ніж засвоєння мови тими, хто вже оволодів рідною мовою і починає вивчати іноземну. Організоване засвоєння іншомовного спілкування загалом можна розглядати як чинник психічного розвитку дитини. Іноземна мова як засіб спілкування в цьому контексті розширює можливості дитини у пізнанні багатоаспектності людських стосунків, їх особливостей у різних культурах.

Треба зауважити, що стан готовності майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку конкретизується у таких формах:

- емоційно-позитивне ставлення до суб'єкта (вихованця), об'єкта (педагогічного процесу) та предмета (способи організації педагогічного процесу) своєї діяльності;
- поінформованість про якості, механізми, закони та закономірності розвитку та формування особистості засобами педагогічної діяльності взагалі та засобами іноземної мови зокрема;
- вміння організувати педагогічний процес та здійснювати в ньому розвивальний, навчальний та виховний вплив на особистість, виховання засобами педагогічної діяльності;
- спілкування з дітьми з метою передачі свого досвіду, знань, світосприйняття, моральних цінностей [3, с.46].

Висновки. Вихід у розв'язанні вказаної проблеми, науковці вбачають у тому, що розпочинати пошук необхідних нових підходів до освітньої діяльності треба із побудови теоретичних конструкцій, ідеальних моделей бажаного майбутнього вчителя іноземної мови, які будуть працювати з дітьми дошкільного віку. Саме така модель має забезпечити оптимальний варіант становлення вчителя іноземної мови, для якого характерні якісні психолого-педагогічні новоутворення, адекватні очікуванням сподіванням дошкільної ланки освіти. На перший план виходить ідентичність цілей сучасної парадигми дошкільної освіти та системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Не тільки і не стільки знання та володіння мовним і мовленнєвим матеріалом визначають ефективність процесу навчання іноземної мови дітей дошкільного віку, скільки готовність та бажання вчителя створювати міжкультурну атмосферу спілкування мовою, яка вивчається.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончарова О.А. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до інноваційної діяльності. – дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Гончарова О.А. – К., 2008. – 259 с.

2. Кловак Г.Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України (XIX-XX ст.): автореф. дис. ... на здобуття ступеня доктора пед. наук: спец: 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки / Шевченко Л.М. – К., 2005. – 40 с.
3. Шевченко Л.М. Формирование готовности музыканта-педагога к инновациям в профессиональной деятельности: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Шевченко Л.М. – О., 2000. – 187 с. – Библиогр.: л. 154-176.
4. Шкваріна Т.М. Модель змісту підготовки вчителя до здійснення іншомовної освіти дошкільників // Шкваріна Т.М. // Вісник Житомирського державного педагогічного університету. – 2009. – С. 103. – (Пед.науки: вип. 40).

АНОТАЦІЯ

Гончарова О.А. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку. У статті розглядається структура готовності майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми дошкільного віку, аналізуються підходи до трактування поняття „готовність”.

Ключові слова: *готовність, майбутній вчитель іноземної мови, діти дошкільного віку.*

АННОТАЦИЯ

Гончарова О.А. Подготовка будущего учителя иностранного языка к работе с детьми дошкольного возраста. В статье рассматривается структура готовности будущего учителя иностранного языка к работе с детьми дошкольного возраста, анализируются подходы к трактовке понятия «готовность».

Ключевые слова: *готовность, будущий учитель иностранного языка, дети дошкольного возраста.*

SUMMARY

Goncharova O.A. Future foreign language teacher's training for the work with the preschoolers. The article deals with the structure of future foreign language teacher's readiness to the work with the children of pre-school age. It analyses the approaches to the definition of the notion „readiness”.

Key words: *readiness, future foreign language teacher, children of pre-school age.*